

MATIČNÁ POCHÔDZKA – ĽUDOVÍT V. ŠTÚR A DOBROVOĽNÍCI SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO VOJSKA V KOŠICIACH

Košice, 11.október 2015

Záujmový odbor regionalistiky Matice slovenskej, v spolupráci s Miestnym odborom MS Košice, zrealizoval matičnú pochôdzku

Ľudovít Velislav Štúr a dobrovoľníci Slovenského národného vojska rokov 1848-1849 v Košiciach.

Podujatie organizované pri príležitosti 200.výročia tohto velikána slovenského národa sa začalo v nedeľu 11.10.2015 o 15. hod. pred Immaculatou na Hlavnej ulici č.68 v Košiciach. Veľkou prekážkou účasti bolo mimoriadne nepriaznivé jesenné počasie (najmä búrlivý vietor). Napriek tomu sa matičiari rozhodli podujatie zrealizovať. Prítomných privítal predseda Záujmového odboru regionalistiky Ing. Mgr. Anton Meteňko, PhD, ktorý bol aj hlavným sprievodcom pochôdzky. Úvod patrilo oboznámeniu prítomných o aktivitách štúrovcov v rokoch meruôsmych. V tom čase vrcholili ich snahy o rovnoprávnosť slovenského národa s ostatnými európskymi národmi v smere sociálnom, politickom, občianskom, národnom a kultúrnom v Habsburskej monarchii a v Uhorsku. Nepokoje v rokoch 1848-1849 napokon prerástli až do občianskej vojny. Slovenské povstanie 1848-1849 (dobrovoľnícke výpravy) bolo ozbrojené vystúpenie dobrovoľníckych skupín, ako súčastí **Slovenského národného vojska**, organizovaných Slovenskou národnou radou. Časovo je možné tieto výpravy členiť do troch etáp. Druhá v poradí, tzv. zimná výprava (1848-49) prebiehala aj na východnom Slovensku (február - apríl 1849).

Matičiari sa najprv pristavili pri dome na rohu Hlavnej a Uršulínskej. V rokoch 1848-49 tu stal iný dom. Od 24.júna 1849 v ňom býval Ivan Fiodorovič Paskevič, knieža jerevanské a varšavské, ktorý na čele obrovskej ruskej, či skôr cárskej armády (vraj vyše 200 000 člennej), prišiel do Košíc. Armádu povolal sám mladučký habsburský cisár František Jozef I. Vtedajší ruský cár a posledný poľský kráľ, Mikuláš I., mu vyhovel. Velením „dunajskej armády“ poveril svoju „pravú ruku“, maršala I. F. Paskeviča. Paskevič s jadrom ruskej cárskej armády a s cárovičom, veľkokniežat'om Konštantínom, sa ubytoval v Košiciach. Niektoré prúdy jeho armády pomaly pacifikovali prakticky celé Slovensko („Horné Uhorsko“) a neskôr sa vydali do centra Uhorska. Za deň oslobodenie mesta Košice spod košútovskej správy môžeme považovať 24.jún 1849.

Dňa 27.februára 1849 sa vybral Jozef Miloslav Hurban – predseda 1.SNR – s Danielom Jaroslavom Bórikom a menším sprievodom z Levoče do Košíc. Nocovali vo vyrabovanom hostinci v Košickej Belej. Na poludnie 28.februára došli do Košíc, ktoré na Hurbana urobili dojem veľkomesta, zvlášť Dóm sv. Alžbety, ktorý mu pripomínal Dóm sv. Štefana vo Viedni. Svoj vzťah ku Košiciam J.M. Hurban, vyjadril v Rozpomienkach: *„Košice urobili na mňa dojem prajný; skutočne dojem mesta ... Košice, hovorím, urobili na mňa dojem veľkého mesta. I to si viem vysvetliť; prvé stavisko videl som pred sebou stredoveký dóm stred pekného námestia...“* Túto udalosť si matičiari pripomenuli pri Dóme sv. Alžbety.

Ľudovít Velislav Štúr – podpredseda 1.SNR – prišiel s vojskom gen. Götza z Prešova do Košíc v podvečer 24. februára 1849. Jeho bezprostrednou osobnou strážou a zároveň aj pobočníkom bol dobrovoľník, por. Mikuláš Dohnány. V meste vyhľadali Jonáša Záborského. V Košiciach na Hlavnej ulici 28, na dome vedľa Arcibiskupského úradu je od roku 1972 umiestnená pamätná tabuľa, nad ňou busty oboch predstaviteľov a národných buditeľov Slovákov (autor, akademický sochár Juraj

Bartusz). Uctiť si tieto dve významné osobnosti slovenského národa sa rozhodli aj košickí matičiari. Pod pamätnú tabuľu pripevnili veniec vo farbách slovenskej trikolóry. Z úst matičiarov zaznela hymnická pieseň **Kto za pravdu horí ...**

Odchod Štúra a Hurbana, z Košíc cez Budimír do Prešova, dňa 2.marca 1849, si matičiari pripomenuli pri Dolnej bráne. Veľa ľudí ich vtedy pozdravovalo (najmä vidiečanov) až po košický most cez Hornád, ako uvádza Hurban: „*Cez Hornád mostom - pri ktorom nás ľud v zástupoch očakával a pozdravoval, dobrovoľníkom ruky podával a požehnával ich - prešli sme Spišsko-abaujskou stolicou do utešeného údolia medzibrodia Hornádu a Torysy.*“ Dňa 4.marca 1849 deputácia v zložení Štúr, Hurban, Zach, Daniel Jaroslav Bórik a Móric Kellner, ku ktorej sa cestou pridávali ďalšie významné osobnosti, odišla z Prešova do Olomouca (v koči a na povozoch došli až do Ostravy a odtiaľ vlakom) k cisárovi.

Zo Záborského životopisu sa dozvedáme, že Štúr v Košiciach rečnil vo veľkej dvorane mestskej radnice a v kasíne (to vtedy stálo na mieste dnešného Štátneho divadla a bolo miestom stretávania sa vplyvných osôb z mesta i jeho okolia). Poslanec Dr. Plath, Štúrovo verejné vystúpenie v Košiciach zaznamenal takto: „*Na mestskom dome vo vernosti k cisárovi verejne rečnil Eudovít Štúr, o ktorom sme čítali vyššie, že bol proskribovaný.*“ Dňa 1.marca vyše 800 slovenských dobrovoľníkov maširovalo po hlavnej ulici v Košiciach, pod velením kpt. B. Bloudka. Svedčia o tom historické záznamy, krátky citát z dobovej kroniky, ktorej autorom je Dr. Plath, vtedajší profesor na právnickej fakulte v Košiciach, znie: „*Dňa 1. marca slovenský vojenský úctyhodný oddiel Blaudka, veliteľ a slovenských landšturmistov (dobrovoľníkov z krajov slovenských) pochoduje mestom ...*“ Tieto udalosti si matičiari pripomenuli pri Štátnom divadle, odkiaľ bol dobrý výhľad i na bývalú mestskú košickú radnicu.

Záver pochôdzky

Na záver pochôdzky predstavil predseda Zájmového odboru regionalistiky Ing. Mgr. Anton Meteňko, PhD. prítomným návrh nového pamätníka, o ktorý sa tento matičiar už dlhodobo zasadzuje: **Pamätník dobrovoľníkom Slovenského národného vojska v MČ Košice - Sídliisko Ťahanovce.**

Počas pochôdzky si mohli prítomní kúpiť tlačoviny, ktoré pripravuje na vlastné náklady košická matičiarka PhDr. Gabriela Čiasnohová. Pri príležitosti 200.výročia velikána slovenského národa, Eudovíta V. Štúra, pripravila hodnotný materiál o tejto osobnosti (na pochôdzke si tlačovinu mohli účastníci kúpiť za symbolickú cenu 10 eurocentov). Veľá vďaka patrí aj ďalšej košickej matičiarke Ing. Tatiane Buchlákovej, ktorá vo vlastnej réžii prichystala slávnostný venček, ktorý matičiari upevnili pod pamätnú tabuľu Štúr – Záborský. Veľká vďaka patrí všetkým účastníkom matičnej pochôdzky, ktorí ju absolvovali aj napriek veľmi nepriaznivým poveternostným podmienkam.

Anton Meteňko, ZO regionalistiky MS
Foto: autor

Fotogaléria:

Foto 1: Košickí matičiari pripevnili venček pod pamätnú tabuľu venovanú dvom čelným predstaviteľom Slovákov

Foto 2: Na Hlavnej pred budovou bývalej rímskokatolíckej fary

Foto 3: Matičnú pochôdzku zakončili košíckí matičiari pri Štátnom divadle

V ROKU 1849
POPRI TEJTO
ŤAHANOVSKÉJ „KAPLIČKE“
PRECHÁDZALI DOBROVOENÍCI
SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO VOJSKA
Z NITRIANSKEJ STOLICE
Z TURCA A LIPTOVA
Z ROZHANOVIEC A LASTOMÍRA...
BRÁNILI SLOBODU A PRÁVA
SLOVENSKÉHO NÁRODA

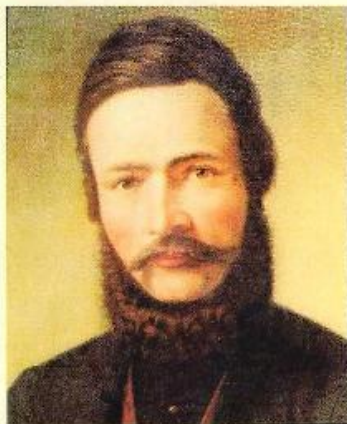
V ROKOCH MERUÔSMYCH
1848–1849
V KOŠICIACH PÔSOBILI
POPREDNÍ PREDSTAVITELIA
SLOVÁKOV
JOZEF MILOSLAV HURBAN
– PREDSEDA 1. SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY
EUDOVÍT VELISLAV ŠTÚR
– PODPREDSEDA 1. SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY
JONÁŠ ZÁBORSKÝ
– KŇAZ, PROFESOR, LITERÁT

V ROKU 1849
DOBROVOENÍKOV
SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO VOJSKA
V KOŠICIACH
A NA VÝCHODNOM SLOVENSKU
VIEDLI VOJENSKÍ VELITELIA
KPT. BEDŘICH BLOUDEK
KPT. FRANTIŠEK A. ZACH
KPT. KAROL BÓRIK
KPT. JANKO KUČERA
POR. JURAJ LANGSFELD
A ĎALŠÍ

Foto 4: Pamätník dobrovoľníkom Slovenského národného vojska v MČ Košice- Sídlisko Ťahanovce by mal mať podobu trojvršia

Ludovít Štúr

vedec, profesor, filozof, publicista, novinár, zakladateľ a vydavateľ Slovenských národných novín (1.8.1845); zakladateľ spolku Tatrin; dopisovateľ „Allgemeine Zeitung“; spisovateľ a poét; kodifikátor spisovnej slovenčiny, jazykovedec (slovenská gramatika); politik – poslanec na Uhorskom sneme v Bratislave; vynikajúci rečník, bojovník, vodca národného hnutia, ideológ, organizátor; vedúca osobnosť Slovákov v bojoch meruósmych rokov (1848/1849) a aktívny účastník slovanskeho hnutia – idey slovanskej vzájomnosti (zjazd vo Viedni, zjazd a boj na barikádach v Prahe). Ovládal šesť svetových a všetky slovanské jazyky.

*28.10.1815 Uhrovec, okres Bánovce nad Bebravou

†12.1.1856 Modra, okres Pezinok

GENIÁLNA OSOBNOSŤ VZBUDUJE NIELEN OBDIV A ÚCTU,
ALE AJ ZÁVISŤ, NENÁVISŤ A PRENASLEDOVANIE.

S dcérou Mikuláša Ostrolúckeho, šľachtičnou **Adelou Ostrolúckou** z Ostrej Lúky, sa zoznámil roku 1845. Stretli sa v Zemianskom Podhradí v kaštieli jej strýka Gašpara Ostrolúckeho.

Zo vzájomnej úcty a obdivu vznikla po šiestich rokoch láska. Žiaľ, Adela zomrela vo Viedni 18. marca 1853 na týfus. Štúr o nej hovoril takto: „... bol to zvláštny tvor, viac duch ako telo, vzdelanosti a šľachetnosti neobyčajnej, ... takýto tvor sa riedko rodí a ešte redšie vychováva, určený viac Bohu ako svetu.“ Smrťou Adely sa príbeh vzájomnej lásky násilne pretrhol.

Ludovít Štúr je príkladom toho, čo môže človek aj počas krátkeho života (40 rokov) prácou dosiahnuť. Zostáva vzorom pre súčasné a budúce slovenské generácie.

Ludovít Štúr:

Symbol spojenia nášho je reč naša národná, heslo našej vôle života.

*Pomníky v Uhrovci, Bratislave, Zvolene, Bánovciach nad Bebravou, Modre a Levoči. Pamätne tabule, izby, múzeá. Plakety. Mince. Medaily. Päťstokorunová bankovka Národnej banky Slovenska 1993-2008 (do prijatia eura na Slovensku -1.1.2009). Pomenovania miest, námestí, ulíc, spolkov, škôl, ustanovizní, cien. Romány, filmy, televízne a rozhlasové hry. Rad Slovenskej republiky.

Literatúra:

*AMBRUŠ, J.: *Listy Ludovíta Štúra*. Bratislava 1954-1960. *BELLUŠOVÁ, ELENA: *Mysličky prorocná budičnosť Ludovíta Štúra*. Slovenská výtvarná Unia Bratislava 1993. *ELIÁŠ, MICHAL: *Z cestovných denítkov štúrovcov*. Vydavateľstvo Matica slovenskej 2010, Martin. *FERKO, MILAN: *Sto slávnych Slovákov*. Matica slovenská 1997, Martin. *HUČKO, J.: *Život a dielo Ludovíta Štúra*. Martin 1984. *HURBAN, J. M.: *Ludovít Štúr (Slovenské pohľady 1881-1884)*. *Ludovít Štúr (Zborník). Bratislava 1956. *MACHALA, DRAHOSLAV: *Majstri slova*. Vydal Perjekt, a. s. Karpatská 7, Bratislava, 2012. *MATOVČÍK, AUGUSTÍN, -Parenička, Pavol, -Diarovčíková, Margita, -Duriška, Zdenko: *Reprezentatívny biografický lexikón Slovenska*. Matica slovenská, Martin 1999. *PAVÚKOVÁ, OĽGA, -VÁLEK, IGOR: *Pamätnica Roku Ludovíta Štúra 2005-2006*. Matica slovenská 2007, Martin. *REZNÍK, Jaroslav: *Po literárnych stopách na Slovensku. Mladé letá* Bratislava 1982. *REZNÍK, JAROSLAV: *Túry do literatúry. Po literárnych stopách Slovenska*. Vydavateľstvo Slovart 2001, Bratislava. *ŽEMBEROVÁ, VIERA a kolektív: *Rukoväť literatúry*. Pezolt PVD Košice, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 1998.

Finančne podporili
Emília a Juraj Barlovci z Košíc

Zostavila © PhDr. Gabriela Čiasnohová; výtvarné diela © Štefan Leonard Kostelníček, J. B. Klemens, A. Kuváčik

Na počesť 200. výročia narodenia Ludovíta Štúra

vydala Súkromné etnografické múzeum HUMNO - Coubuska 36, Košice,
web: www.humno.sk, IČ: Súkromné etnografické múzeum HUMNO.

Druhé vydanie 2015 Tel.: 0903 905 903

design / print
COPYVAIT
best quality / fair price
www.copyvait.sk

Foto 5: Prvá a posledná strana tlačoviny venovanej L. V. Štúrovi